

НАВЧАННЯ СЛУХАЧІВ МАГІСТРАТУРИ РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ПОСТЕР-ПРЕЗЕНТАЦІЇ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Олена Тітова, Тетяна Жукова

Таврійський державний агротехнологічний університет

Анотація:

Стаття присвячена проблемі формування вмінь ефективної роботи з іншомовною інформацією при підготовці слухачами магістратури постер-презентацій у процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Автори наводять приклади з практичного досвіду, аналізують труднощі, що виникають у процесі підготовки постерів і презентації їх на постер-сесії.

Анотация:

Титова Елена, Жукова Татьяна. Обучение слушателей магистратуры работе с информацией в процессе подготовки постер-презентации на иностранном языке.

Статья посвящена проблеме формирования умений эффективной работы с информацией на иностранном языке при подготовке слушателями магистратуры постер-презентаций в процессе изучения дисциплины «Иностранный язык с профессиональной направленностью». Авторы приводят примеры из своего практического опыта, анализируют трудности, которые возникают во время разработки постеров и представления их на постер-сессии.

Resume:

Titova Olena, Zhukova Tetiana. Teaching the way to work with information in a foreign language to Master's degree students in the process of the poster-presentation preparation.

The article deals with the problem of forming the skills for efficient work with information in a foreign language in Master's degree students during the poster-presentation preparation in the course of studying a foreign language for a professional area. The authors offer the experience-based examples together with the analysis of the difficulties arising in the process of poster-making and their representation at the poster-session.

Ключові слова:

навчання іноземної мови; інформаційна культура; постер-презентація; постер.

Ключевые слова:

обучение иностранному языку; информационная культура; презентация; постер.

Key words:

foreign language teaching; information culture; post-presentation; poster.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційного суспільства висуває свої вимоги до фахівців на ринку праці. Тому підготовка випускника вищої школи в умовах інформатизації всіх сфер діяльності змінює свій вектор у бік формування вмінь критично сприймати різну за змістом і якістю інформацію, яка у великій кількості накопичується людством і до якої нині є практично необмежений доступ. Випускник вишу сьогодні повинен уміти інтерпретувати, аналізувати й обробляти дані, отримувати достовірні результати й використовувати їх для виконання певних завдань.

Оскільки в сучасних умовах обсяги знань постійно зростають на фоні обмежених можливостей їх засвоєння, то надійний шлях подолання цього протиріччя для системи вищої освіти вчені-педагоги вбачають у формуванні у студента вміння навчатися й самостійно здобувати необхідні знання. Варто погодитися з Н. Гендіною щодо необхідності «полегшити стан споживача інформації в умовах сучасного «інформаційного вибуху», навчивши його раціональних прийомів пошуку, аналізу та синтезу інформації та озброївши методикою «інформаційного самообслуговування» [4, с. 8].

Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра висуває таку вимогу до випускника, як «здатність до виконання завдань і розв'язання проблем соціальної діяльності», що розкривається в «усвідомленні необхідності

постійної освіти та підвищення професійного рівня як основної вимоги суспільства, виробництва та ринку праці» [1, с. 26–27]. Через те необхідно готувати майбутнього фахівця до того, що процес самоосвіти здійснюватиметься безперервно. Очевидно, що сучасний спеціаліст має постійно підтримувати себе на відповідному культурному і професійному рівнях, адже не можна навчитися одразу на все життя. Тому сьогодні на перший план виходить необхідність навчання майбутнього фахівця ефективно працювати з інформацією, тобто формування в нього інформаційної культури та засвоєння ним інформаційної грамотності, яка є основою освіти впродовж життя [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні й зарубіжні вчені (Т. Воропай, А. Коржуєв, Н. Кравченко, К. Мередіт, Т. Олійник, Є. Полат, Дж. Стіл, О. Тягло, М. Чошанов, Д. Халперн та ін.) активно досліджують питання, пов'язані з формуванням у майбутнього фахівця умінь знаходити, обробляти та застосовувати інформацію у професійній діяльності. Також у наукових роботах порушується проблема взаємодії особистості з інформаційним середовищем (М. Жалдак, О. Пометун, О. Шувалова, І. Зимня, А. Хуторський та ін.).

У процесі навчання студентів іноземної мови за професійним спрямуванням одним з ефективних способів оволодіння навичками працювати з інформацією є, на нашу думку,

підготовка матеріалів до публічного виступу (повідомлення, презентації, постери тощо). Завданням педагога у процесі такої діяльності є організація роботи студента, підтримка, координування та коригування його дій для того, щоб, працюючи самостійно, студент опанував технології пошуку та переробки інформації.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз досвіду практичного навчання слухачів магістратури роботі з інформацією у процесі підготовки матеріалів до постер-презентації іноземною мовою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно із галузевим стандартом вищої освіти України [1, с. 22–23], управлінська функція магістра механізації сільського господарства передбачає набуття випускником таких умінь:

«...– збирати, обробляти, аналізувати й узагальнювати науково-технічну інформацію, досягнення вітчизняної і зарубіжної науки в галузі механізації сільськогосподарського виробництва;

– готувати інформаційні огляди, а також рецензії, відгуки та висновки на технічну документацію, статті, дослідно-конструкторські розробки тощо...».

Стандарт вимагає від випускника вмінь «опанувати нову технічну інформацію та документацію з нової сільськогосподарської техніки, набувати нових знань із використанням сучасних інформаційних освітніх технологій і застосовувати нові знання і професійні уміння для підвищення ефективності особистої та суспільної діяльності».

Згідно з освітньо-професійною програмою підготовки магістра, зазначені вище вміння студент набуває у процесі вивчення цілого ряду дисциплін, серед яких і «Іноземна мови за професійним спрямуванням», навчання якої розпочинається ще на молодших курсах вишу. У процесі навчання студентів викладач використовує арсенал засобів, які передбачають: стимулювання розвитку навичок ознайомлювального, пошукового та навчального читання; пошук і аналітичне опрацювання іншомовних джерел із метою отримання інформації; переклад іншомовної літератури, а також усне монологічне й діалогічне мовлення для обміну інформацією, обговорення проблем загальнонаукового і професійно орієнтовного характеру.

Одним із найбільш дієвих засобів, що сприяє розвитку цих умінь і навичок, на нашу думку, є презентація. Дослідження вчених у цьому напрямі розкривають поняття «презентації», підходи до підготовки презентацій і визначають їх види [3]. Серед різноманітних видів презентацій варто виділити постер-презентацію

(постер-сесію) – популярний нині формат подання інформації в науковій і діловій сфері.

Постер-сесія – це ознайомлення з підготовленими певним чином постерами (плакатами) широкого кола глядачів на конференціях, семінарах, форумах тощо. Виставка постерів може відбуватися в одній великій чи декількох маленьких кімнатах або навіть у коридорі. Мета заходу – ознайомити велику аудиторію з якомога більшою кількістю проектів, привернути до них увагу та надати можливість учасникам добре вивчити інформацію та ефективно поспілкуватися з авторами, які готові впродовж 5–10 хвилин зробити презентацію свого постера й відповісти на всі запитання слухачів [5]. Презентація постерів у всесвітній мережі також дуже популярна. Автори готують постери та розміщують їх в Інтернеті. Обговорення відбуваються під час on-line форумів.

Зазвичай постер – це плакат формату А0 або А1, на якому розміщено певну інформацію за темою у вигляді тексту, таблиць, діаграм, графіків, рисунків тощо. Успішний постер – це результат серйозної роботи. Готуючи презентабельний інформативний постер, автор (автори) повинен знати свою аудиторію, обрати оптимальний формат і визначити, яку інформацію слід подати на плакаті.

Під час підготовки постер-презентації на кафедрі іноземних мов Таврійського державного агротехнологічного університету (м Мелітополь) у квітні 2013 року робота магістрів охоплювала три етапи:

- 1) добір матеріалу;
- 2) оформлення постера;
- 3) підготовка до виступу й сам виступ.

На початку роботи, добираючи відповідний матеріал, слухачі магістратури відпрацьовували навички пошуку інформації, тобто вчилися знаходити джерела інформації. Оскільки переважну частину становили електронні ресурси з доступом через Інтернет, то студентам було запропоновано користуватися пошуковими тематичними каталогами, які являють собою інформаційно-довідкові системи, створені на основі інформації, що зберігається на серверах за групами: наука, техніка, мистецтва, економіка, політика, спорт тощо.

Іншим важливим аспектом у навчанні студентів роботи з інформацією є формування вміння визначати новизну, якість і достовірність інформації. Для цього, насамперед, слід оцінювати джерела інформації (чи є вони першоджерелами, чи поширюють скопійовану інформацію; коли було опубліковано інформацію, і чи актуальна вона зараз; чи є інші джерела, які б підтверджували або

спростовували ці дані; що відомо про автора роботи та його інші праці).

Далі слухачі магістратури набували навичок працювати з великою кількістю інформації через різні види читання. Систематичне оглядове читання (читання передмови, вивчення змісту та алфавітного покажчика) надає можливість оцінити основну ідею джерела та вирішити, чи варто вивчати його детальніше (чи підлягатиме воно аналітичному читанню). При опрацюванні декількох джерел за однією тематикою магістри навчалися застосовувати техніку порівняльного читання, яка дає змогу через визначення важливих даних, опрацювання термінології та упорядкування питань зіставити та порівняти ідеї, отримавши максимум інформації для прийняття певного рішення. Записи ключових ідей (note-taking) здійснювалися із використанням тих же прийомів, що і при написанні інших документів (статей, есе тощо). Також застосовувалося перефразування, цитування, анотування.

Змістовно постери, над якими працювали слухачі магістратури, були різними за спеціальностями та науковими напрямками: одні постери містили огляд та аналіз джерел за окремою темою, інші – визначення та постановку проблеми в певній галузі, деякі постери презентували етапи та результати дослідження, якими займалися студенти під час підготовки випускних робіт. Тому етап відбору матеріалу для постера для кожного з учасників виявився по-своєму складним.

Питання «З чого почати?» у будь-якій справі є важким. При роботі над постером до нього додаються інші питання: «Скільки інформації треба розмістити на плакаті?», «Яку інформацію слід подавати?», «Що висвітлювати, якщо дослідження не закінчені?» тощо. Щоб відповісти на ці запитання слухачі магістратури працювали з цілим рядом електронних ресурсів, присвячених підготовці постерів (<http://www.fip.org>, <http://www.pitt.edu>, <http://writing.wisc.edu>, <http://www.personal.psu.edu>, <http://www.ploscompbiol.org> та ін.), які допомогли сформувати уявлення про структуру постера й загальні правила його підготовки.

Студенти з'ясували, що зміст постера повинен відповідати на такі запитання: «Що?», «Коли?», «Де?», «Хто?», «Як?» та «Чому?», а також «То й що?» і «Що далі?». Почалася нова фаза, головною метою якої було навчитися відповідати на всі ці питання кількома лаконічними реченнями, використовуючи мовленнєві засоби, які б були зрозумілі глядачеві. Іншими словами, постер має пояснювати чітко, не перенасиченою спеціальними термінами мовою наукову проблему, її актуальність, що з цього питання

пропонує автор (автори) постера або ті вчені, результати досліджень яких аналізуються, які експерименти були проведені та які їх наслідки, висновки та перспективи досліджень. Отже, матеріал готувався в межах таких рубрик, як: вступ, мета, всебічне дослідження проблеми, методи (методики, технології), результати, висновки та перспективи, посилання.

Оскільки основна мета постера – поширення інформації, то при його підготовці слід урахувати аудиторію та уважно підбирати контент, дуже ретельно оцінювати, які деталі слід розмішувати на плакаті. Найбільш «важкою» є загальна публіка, тобто глядачі, які мають різну освіту, різний рівень підготовки за певним напрямом. На цій стадії студенти набували таких важливих умінь щодо опрацювання інформації, як спрощення (уміння спростити все те, що можна спростити: певні деталі, «складну» термінологію, несуттєві дані тощо), подання інформації за ієрархічною структурою (визначення головної ідеї, яку автор хоче донести до своїх глядачів, виділення ключових моментів, потім – даних, які розкривають і підтверджують останні), уміння мислити просторово та уявляти (визначати), у якому вигляді (текст, діаграми, таблиці, рисунки тощо) краще будуть подані ті чи інші дані, адже постер істотно відрізняється від, наприклад, наукової статті: за 10 секунд постер має привернути увагу та зупинити глядача, щоб ще за 3–5 хвилин він ознайомився зі змістом плаката, зрозумів ідею та сформував питання до автора презентації.

Наступним складним завданням є ефективне розміщення інформації на плакаті. Нині у всесвітній мережі є безліч прикладів оформлення постерів, спеціальні заготовки, програми і, звичайно, рекомендації щодо шрифту, масштабу та кольорів. Студенти самостійно набували тих навичок, що дало їм можливість максимально проявити свою творчість. Друкуючи макети, вони оцінювали «читабельність» і певним чином коригували свої майбутні постери.

Заключним етапом стала підготовка самої презентації – публічного виступу, який не розглядатиметься в рамках цієї статті.

Оскільки розробка постера й виступ на посетр-сесії відбувалися з навчальною метою, то передбачалося й оцінювання цього виду діяльності з боку викладача. Студенти були ознайомлені з вимогами та критеріями оцінювання постерів: загальна відповідність темі, чітка обґрунтованість відображення комунікативних намірів і форм їх реалізації; чітка когерентність: логічність викладу, ясність структури, зв'язність висловлювань; лексична адекватність: використання лексики відповідно

до регламентованого лексичного мінімуму; граматична правильність тощо.

Після підготовки та презентації постерів було проведено анкетування слухачів магістратури, які взяли участь у проекті. Метою анкетування було з'ясувати, наскільки корисною стала ця діяльність, а також виявити труднощі, які виникали під час роботи.

Приклад анкети

1. Яких умінь і навичок, на Вашу думку, Ви набули (які вміння та навички Ви розвинули) під час підготовки до постер-сесії? Оберіть 5 із запропонованих, розмістивши їх від найбільш до найменш важливих.

- Уміння аналізувати;
- Уміння логічно мислити;
- Уміння розв'язувати проблеми;
- Уміння засвоювати нові ідеї;
- Уміння зрозуміло викладати свої ідеї та думки аудиторії;
- Навички використовувати невербальні засоби комунікації: міміку, жести, інтонацію;
- Уміння переконливо аргументувати свою позицію;
- Уміння налагоджувати контакт з аудиторією та підтримувати його;
- Уміння слухати й брати участь у дискусії;
- Здатність брати на себе відповідальність за виконання поставлених завдань;
- Готовність до перегляду своєї позиції під впливом нових обставин;
- Здатність погоджуватися з думкою співрозмовника та враховувати її.

2. На якому етапі підготовки до постер-сесії (добір матеріалу, оформлення постера, підготовка та проведення презентації) Ви мали труднощі та які?

В анкетуванні взяли участь 28 магістрів інженерного напрямку. Майже половина респондентів (53 %) серед перших трьох умінь назвали вміння аналізувати; уміння зрозуміло викладати свої ідеї та думки аудиторії, а також набуття навичок усвідомленого використання невербальних засобів комунікації; 28 % опитаних виділили вміння налагоджувати контакт з аудиторією та підтримувати його, уміння слухати й брати участь у дискусії, готовність до перегляду своєї позиції під впливом нових обставин; для 19 % респондентів важливим став розвиток уміння логічно мислити, формування готовності до перегляду своєї позиції під впливом нових обставин і здатність погоджуватися з думкою співрозмовника й враховувати її.

Труднощі виникали на всіх етапах роботи. Серед них неодноразово згадувалися такі: розподіл часу на пошук та обробку оригінальної літератури, визначення теми та змісту, які б зацікавили аудиторію, структурування матеріалу, дотримання вимог щодо оформлення постера, стислий виклад думок, дотримання логічності у викладанні матеріалу та послідовність ідей, вдале розміщення матеріалу на плакаті, написання висновків, невеликий досвід публічного виступу й пов'язані з цим хвилювання щодо реакції аудиторії під час проведення презентації постерів, ведення дискусії.

Висновки. Спостереження за роботою студентів над постерами, які готувалися іноземною мовою, спілкування з ними, а також аналіз результатів анкетування дали змогу нам дійти певних висновків. По-перше, для всіх учасників проекту ця діяльність виявилася складною, проте цікавою і корисною. До того ж, вони змогли оцінити наявність і рівень широкого кола своїх умінь і навичок, оскільки кожен з етапів (добір матеріалу, оформлення постера, підготовка та проведення виступу) передбачали набуття й розвиток окремих умінь і навичок. Під час підготовки постерів студенти засвоювали та розвивали навички пошуку інформації, формували вміння визначати новизну, якість і достовірність інформації, відпрацьовували навички роботи з великою кількістю інформації через різні види читання, а також набували таких умінь, як здобуття, переробка та подання іншомовної інформації.

Зі свого боку викладачі на основі набутого досвіду змогли розробити та відпрацювати певну методику підготовки слухачів магістратури до постер-презентації, що дало змогу спланувати й реалізувати окремі елементи цієї діяльності на молодших курсах і ефективніше організувати роботу слухачів магістратури.

Подальшого вивчення й аналізу потребують питання, пов'язані з підготовкою студентів до публічного виступу під час презентації своєї роботи іноземною мовою. Оскільки результати анкетування учасників постер-сесії засвідчили, що на цьому етапі у студентів виникає багато труднощів щодо спілкування з аудиторією, ведення діалогу тощо, то, очевидно, є необхідність посилити використання спеціальних засобів і відповідних видів діяльності на молодших курсах, що дасть змогу стимулювати, відпрацьовувати й розвивати ці навички.

Список використаних джерел

1. ГСВОУ-04 Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра: за спеціальністю 8.091902 «Механізація сільського господарства». Освітньо-професійна програма підготовки магістра: за спеціальністю 8.091902 «Механізація сільського господарства». – К.: Видавнича дільниця Наукметодцентру, 2007. – 47 с.
2. Новые информационные технологии в образовании для всех / Монография под ред. В.И.Гриценко. – К.: изд. дом «Академ-периодика». – 2012. – 268 с.
3. Полікарпова Ю.О. Презентація як активний метод навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academia.edu/1828276/>
4. Формирования информационной культуры личности в библиотеках и образовательных учреждениях: учебно-метод.пособие / Н.И. Гендина, Н.И. Колкова, И.Л. Скипор, Г.А. Стародубова; под ред. Н.И. Гендина. – М., 2002. – 337с.
5. The Writing Studio. Writing@SCU // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://writing.colostate.edu/>

References

1. GSVOU-04 Educational and qualification characteristics of Master: according to the specialty 8.091902 «Farm Mechanization». Educational and professional curriculum of the master training: according to the specialty 8.091902 «Farm Mechanization». (2007). Kyiv: Publishing department of the Naukmetodtsentr. [in Ukrainian].
2. New information technologies in education for everyone. (2012). Ed. V. I. Hritsenko. Kyiv, Publishing House “Akademperiodika”. [in Russian].
3. Polikarpova, Yu. O. Presentation as an active method of teaching English. Retrieved from: <http://www.academia.edu/1828276/> [in Ukrainian].
4. Formation of personal information culture in libraries and educational establishments: Teaching and methodical guide. (2002). In N.I. Gendina, N.I. Kolkova, I.L. Skipor, G.A. Starodubova; Edited by N.I. Gendina. Moscow. [in Russian].
5. The Writing Studio. Writing@SCU. Retrieved from: <http://writing.colostate.edu/> [in English].

Рецензент: Москальова Л.Ю. – д.пед.н., професор

Відомості про авторів:

Тітова Олена Анатоліївна,

Жукова Тетяна Василівна

Таврійський державний

агротехнологічний університет

пр. Б. Хмельницького, 18, м. Мелітополь,

Запорізька обл., 72310, Україна

doi:10.7905/нвмдпу.v1i12.841

Надійшла до редакції: 24.03.2014 р.

Прийнята до друку: 22.05.2014 р.